ABC

&

reader ~~Grammar~~

for the Jewish elementary

schools of Austria

Vienna

ABC-

és

olvasókönyv

az

ausztriai birodalombeli

izraelita elemi iskolák számára.

Ára, vászonháttal kötve, 16 újkrajczár.

Bécsben.

A cs. kir. iskolakönyv - kiadásban.

1867.

Nyilvános nép-iskolákban, a legfőbb iskolai hatóság különös fölhatalmazása nélkül, csak az előirt és az iskolakönyv-kiadást igazgató hivatalban megjelent könyveket szabad használni; ezeket a czimlapon kitettnél magasabb áron eladni nem szabad.

1.

i í u ú ü ǔ

2.

o ó ö ǒ

3.

e é

4.

a á

5.

r

ír, úr, ár, őr, ér,
rí, ró, rá, iró, erő,
ó ra, ar ra, er re.
ő ír. ő úr. ő ró. ő rá
ró. ő rá ér. ő rá ír.
ar ra ír. er re ró.

6.

n

én, ön, ón, in,
ún, no! ni! ne! nő,

an na, ni ni! né ni,
en ni, in ni, ír ni,
rí ni, ró ni.
a nŏ rí. a né ni rí.
an na rá ér en ni.
no er re! ne ar ra!

7.

m

ám, im! ma, mi?
i me! a ma, e me,
ma i, ma ri, ma ma,
mi nŏ, mér, rém,

márr, rám, nem, rom,
ro ma, ro ma i, rá-
ma, mé rő, rá mám,
rámá i, ö röm, ö rö-
me, ö rö mem, ö rö-
me im, ü röm, u ram,
né mi ne mű, im re.
ír ni ö röm. ön nem
ír? ő né ma! im-re
ír. ma ri nem ér
rá ír ni. ön nem
ma ír?

8.

t

út, öt, át, őt, te,
ti, tó, tű, itt, ott,
tót, tor, tér, rét,
tár, tőr, rút, túr,
tűr, önt, ont, tú ró,
ti nó, ti már, i tat,
e tet, né met, a rat,
a ra tó, ta nít, ta ní-
tó, tart, tű tar tó,
tin ta, tin ta tar tó.

a né ni ar ra tart. im re er re tér. ő ot tan ti nót e tet i tat. ön mit tart? mit mér a né ni?

9.

z

ez, az, őz, íz, űz, tűz, tűzz! réz, néz, nézz! máz, méz, a maz, e mez, me-ző, ze ne.

ez őz. az őr. ez itt úr. az ott tűz. itt ez réz, az ott méz. ez az úr ír, az ta nít. ni ni itt a méz! an na ott a me ző re tér. ott az az úr ő zet űz. er re néz zen ön! mi az ott? ar ra nézz!

10.

l

ól, el, öl, ül, ál,
él, le, ló, lé, lő,
áll, lét, lat, lát, lót,
tél, e lőtt, e lőt te,
e lőt tem, ol ló, e lé!
el len, ná la, ná lam.
ez ül. az áll. az az
úr lő. ez itt már
lőtt. az ott ő zet
lőtt. ez len. az toll.

a maz ott li li om. itt az al ma! an na ott ö rül, im re itt őrt áll. a né ni tol-lal ír.

11.

h

oh! ah! eh! ha, hó, hi! hu! hí, hű, hol? hit, hír, né ha, hal, ha lál, ha lott, hi nár, ha ho ta, ru ha, hám.

itt a há ló! ma ri ha lat ho zott. oh ez hi he tet len! ott a ha tár hol hat ház

áll. an na hoz ta hoz zám a hírt. ő hal lo ta. mit te het ő ró la? im re a ház e lőtt áll. nem ta nul. ma ri ha mar ír. hol a tin ta? hát a toll?

12.

k

ék, ők, ok, ki, kő, e ke, a kó, ká ka, te ke, a kol, kik? kar, kár, rák, kút, kín, mák, makk, tar ka, a ka rat, a kár ki, kék.

a mák nem rák. a kar nem kár. hol ül a ka kuk? e zek ka rók. a zok ke re-kek. ott az kék mák. én

i rok. a zok ott rí nak. a ki nem ta nul, az ok ta-lan. az ök rök az e két húz zák. ne künk ta nul-nunk kell!

13.

b

eb, bú, be, bő, rab, hab, bűn, bab, bor, bél, bár, bőr, zab, báb, béke, bo-ka, ben ne, eb ben, ben-nem, ben ne tek.

az eb hű ál lat, ez bőr. az tar ka bab. ez a bal láb. ez a bal kéz. nézz be a ház ba! hol a zab? ne hozz ba bot, mert nem é-

he zem. bot tal ű zik az e bet. a ló zab bal él.

14.

d

ad, ád, i dő, o dú, de, di ó, dal, dob, hid, kád, lúd, düh, i de, o da, a mo-da, dél, dér, da rab, hold, térd, bárd, bod za. ki da lol ott kint? ma da-rak é ne kel nek. ma ri di ót tör. a ka to nák do-bol nak. a hol dat már lát ni. írd le ezt a dalt. tol la dat tedd el! á rad-e a du na? tu dod-e mit kér dez tem? a de rek né-

ha ár ta nak. an na rend-
ben tar tott min dent, de
te nem tar tot tál ren det.
a rúd dal e mel nek.

15.

f

fa, fi, fi ú, fő, fú, fű, fül,
föl, fel, fél, fúr, fűz, rőf,
fut, fa kó, fö dél, fer kó,
fűz fa.

hol a fa? itt a fű. az úr
fá rad. én fu tok. ez fe-
ke te hol ló, az fe hér fal.
mi föl fu tot tunk a ha-
lom ra. a makk fán nő.
ott a zok a fi úk mu lat-
nak, mi ta nu lunk. ki ke-

let kor a fák le ve led ze-
nek. itt rőf fel mér nek?
ő „nem“ mel fe lel.

16.

j

új, ej! ujj, jó, jő, juh,
haj, háj, jőj! jaj! jár,
járj! ülj! írj! kérj! állj!
ju har fa. tá jék, taj ték.
ez jó háj. az új ház. ki-
fut a tej. e zek ju hok. jól
írj! jó u ton járj! jaj ne ki,
mert nem jó u ton járt! a
jám bor fi ú jó fi ú, a jó
fi ú ér de mel ju tal mat. a
mi jó, azt tedd. uj jat
húz ni nem jó. hol jár tok?

17.

p

ép, a pa, pá pa, ka pa, kép, nép, nap, pap, lap, pép, pör, por, pók, talp, a lap, kö zep, fö lep, part, párt, pénz, pléh, prém, ka lap, pom pa.

ez az én ka la pom, a maz a ti ed. ne lopj, mert lop-ni bűn. ne pör le ked jél! a pap jóra ta nít, ta nulj tő le! a ma da rat lép pel fog ják.

18.

s

ás, is, és, e ső, á só, ős, se, sem, más, sas, sás,

sár, me se, si ma, ká sa,
ré tes, test, rest, ke se,
lus ta, sajt, saj tó.
a rest em ber nem jó
em ber, de a lus ta ló
sem jó ló. jó az is ten,
jót ad. sok em ber sír
sa ját bü ne i mi att. ő se-
ink sá tor ban lak tak.
sá ros láb bal ne jőj
i de be! se tét ben ne jár-
ja tok, mert el es het tek.
ne lóss fuss! so ha se
ha zudj! si ess, mert el-
ké sel. ta nulj és ta níts.
ne bánts má so kat. ok-
tasd a tu dat lant. te le
kas sal hoz tak al mát.

19.

V

év, ív, vő, ví, e vő, i vó, vi vó, víz, van, vaj, vár, vá ros, vá ras, vi dék, a vas vaj.

a va das kert ben va dak van nak. ez itt vak ab lak, az ott vak em ber és a maz ott vi téz fér fi ű. más a vas sal, más a vasal. jó ért jót várj. ne ve re ked jél! vi rít a mező. ist ván sok év vel i dősebb mint én. a mid van azt tedd el, a má sét ne vedd el. könyv vel jőj is ko lá ba!

20.

g

ág, ég, i ga, i ge, jég,
vág, vég, fog, mag, gőz,
gaz, gomb, láng, gond,
a gár, vi rág, ga lamb,
i gaz, i gaz ság. vét ség,
üd vös ség, vi téz ség, i mád-
ság, rest ség.
itt a mad zag! az a ga rak
se be sen fut nak. a fán
á gak s le ve lek s vi rá-
gok van nak. ez gom ba,
de nem min den gom ba
jó gom ba. az ég zeng.
még is zeng az ég? a ki
víg, még bús is le het.
az ö re gek e lőtt hajtsd

meg ma ga dat! a fa láng-
gal ég.

21.

cz

czo! czél, lécz, czim, czin,
czet, czomb, arcz, harcz,
ércz, bércz, a czél, e czet,
lecz ke, czi cza, czi ne ge,
kraj czár.

a czu kor é des. reg gel
táncz es te láncz. jobb a
bé ke mint a harcz. mi
czin czog itt? a czif ra
ru hát ne ke resd! ne
czi va kod jál! a kert lécz-
czel van be ke rít ve. arcz-
czal for dulj fe lém! is me-
red-e a strucz ma da rat?

22.

cs

ács, rács, öcs, csűr, cser, csal, csel, csap, csík, cső, csúcs, csitt! csont, csend, görcs, korcs, bölcs, kulcs, nincs, fecs ke, har csa, köl csön, ki lincs, bi lincs. itt a kul csok? nin cse nek itt. mi jobb a macs ká-nál? a kecs ke? hol tél nincs, hó sincs, jég sincs, jobb a van, mint a nincs. sán dor i gen csacs ka fi ú. mig ő itt nem volt, csend volt itt. de már most nincs bé ke ség. a ház te te jét á csok csi-

nál ják. sen kit se csalj meg! necsú folj ki mást! ne csak tudd a jót, de cse le kedd is! ha jót cse-le ked tél, sen ki től se tarts. is ten gon dot vi sel rád. ne fe csegj, be csülj meg min den kit. la ka da lom-ban nem de ka lács csal for go lód nak? a ki köl-csön kér, ne i gen költ sön.

23.

SZ

ész, ősz, mész, rész, szó, szú, száj, szál, száll, szem, szél, szén, szív, szarv, szoj, szűcs, kam sza, csősz, cső szök, fa szeg, vas szeg.

rosz szü röd van, meg fá zol benne. a macs ka ra vasz állat. a ra vasz ság go nosz-ság. az al ma nem mesz-sze e sik a fá já tól, a köl-csönt visz sza szok ták ad ni. a jó szem jól lát. több szem töb bet lát. gőg gel nem mesz sze jutsz. pis ta vas szor ga-lom mal i par ko dik. e zek itt lisz tes lá dák. mit ve-szesz pén ze den? mit ho-zasz ne kem a vá sár ról? a fa lat sár ral ta paszt-ják és mész szel szok ták be me szel ni. sze resd, tisz teld és i mádd az

is tent! a szen te ket tisz-
tel ni sza bad is, il lő is,
hasz nos is. a szen tek ké-
pe it is tisz teld! szü le i-
det is tisz tel jed és sze-
res sed. a mint vetsz ugy
a ratsz.

24.

gy

igy, ugy, ügy, hogy, agy, ágy,
lágy, légy, vagy, vágy, gyűl,
jegy, hegy, a gyag, á gyú, ángy,
tárgy, rongy, völgy, gyöngy,
györgy, gyolcs, ho gyan, fagy
gyú, meggy.

ez gyöngy vi rág. a gyöngy vi-
rág jó sza gú. az gyom. a gyo-
mot gyom láld ki! én gyer mek
va gyok, de majd nagy le szek.

csak jót tégy, csak jó légy, hogy jót végy. a fej egy ré sze a test nek. már nem fagy. elmult a tél. a nagy fagy és szá raz-ság sok szor ár tal mas. ma gyar or szág szép or szág. gyu ri csak nagy ügy gyel baj jal jö-he tett is ko lá ba, mert lá ba fáj. az an gya lok ránk vi gyáz-nak. a ha zug gyer mek rosz gyer mek.

25.

ty

a tya, bá tya, tyúk, konty, ponty, pinty.

a ponty hal. egy tyúk meg két tyúk há rom tyúk. az ó ra pe-tyeg, a pinty ma dár, pin tyő ké-nek is hí ják. az pety tyes tyúk. ez mér ges ku tya. a bé ka ku-

ruty tyol. a jó ha lász nem egy ponty tyal jő vá sár ra.

26.

ly

ily, oly, hely, moly, foly, gó lya, ba goly, mely, mily, dölyf, ölyv, gally.

oh, de su lyos te her ez! a fán galy lyak, a galy lya kon le velek van nak. te a ba goly lyal hu hogsz, a ve réb bel csi ripelsz. a mely gyer mek jól vi se li ma gát, azt sze re tik. hely lyel köz zel most is e sik hó.

27.

ny

iny, hány, a nya, ke nyér, tá nyér, kony ha, csíny, lyány, asz-

szony, enyv, árny, szárny, menny, szenny, könyv, nyárs, nyelv. az én a nyám i gen jó a nya. a ke nyér e le del. a bá rány sze líd ál lat. sok ku tya egy nyu lat köny nyen el nyom hat. köny nyű ott a vi téz ség, a hol nin csen el len ség. li tyeg a ke vés jó-szág nagy e dény ben, ha ráz zák. a tyá dat, a nyá dat tisz tel jed, hogy hosz szú é le tű le hess a föl dön. gúny nyal ne il less sen kit.

28.

ZS

zseb, zsi dó, zsúp, zsír, zsák, zsá lya, rozs, ró zsa, zsu zsi, gúzs, törzs, zsold, pajzs, zsá-moly, zsi neg, zsi zsik.

de sok zsír van itt! ez ugyan csak nagy sze mű rozs! e zek a zsá kok mind ro szak. zseb van, de pénz nincs. a zsi zsik el ront ja a ga bo nát. ezen föl det rozs zsal szok ták bevet ni, azt pe dig zab bal. ör zsi csi no san varr. e gész sé ged re vi gyázz! az e gész ség nagy kincs. jó zsi fi gyel mes fiú, de jól is ta nul.

29.

ez itt őr lött só, az pe dig kő só. a fa kard nem vas kard, de a fa ló sem i ga zi ló. a fa híd sem kő híd ám! bu da és pest kö zött a du nán láncz híd van.
más a híd fa, más a fa híd, de dol mány szűr is más ám mint a szűr dol mány. kar szék és szék kar nem mind egy.

30.

Im re,
Já nos,
Hen rik,
U bald,
La jos,
Fe rencz,
E lek,
É nok,
Ta más,
Za ka ri ás,
A dolf,
Á dám,
Ven del,
No e,
Mi hály,
Ká roly,
Dé nes,
Pé ter,
Bé la,
Ru dolf,
Czir jék,
Gá bor,
Gyu la,
Or bán,
Ö dön,
Sán dor,
Sza nisz ló,

I lo na.
Jan ka.
Hed vig.
Ul ri ka.
Lu cza.
Fran czis ka.
E tel ke.
É va.
Te réz.
Zsu zsa.
An na.
Ág nes.
Ve ro ni ka.
Nesz te.
Mar git.
Ka ta lin.
Do roty tya.
Pi ros ka.
Bor bá la.
Ro zá lia.
Czi czel le.
Gi ze la.
Ge no ve va.
Or so lya.
Ör zsé bet.
Sa rol ta.
Szi dó ni a.

E zek ke reszt ne vek.

Í mely, Úny, Ür mény, Űz bég, Lyu ba, Tyu kod, Nyá rasd, Csor nok, Ó csa, Ör kény.
E zek hely sé gek ne ve i.

Ch = Cs, ch = cs, Y = I, y = i.
Zi chy = Zi csi, Szé che nyi = Szé cse nyi, La ky = La ki, Fá y = Fá i.
E zek ve ze ték ne vek.

31.

Jaj de me leg van!
A hő ség szin te fu laszt.
Már iz za dunk is.
Ott se tét fel hő ke re ke dik és el bo rít ja az e get.
A vil lá mok csak ugy czi káz nak ben ne.
Már az ég is zeng.
A vil lám le is üt het és gyújt hat.
A temp lom tor nyát köny nyen é rint he ti.
Az e rős tölgy fát is le dönt he ti.
A fe nyűt is szét ha sít hat ja.
A kő szik la i gen me rev és ke mény, de még ezt is szét mor zsol hat ja.
Én nem ret te gek az ég dör gés től és vil lám lás tól.
En gem Is ten ó tal maz.
Ő te rem tett.
Az ő gyer me ke va gyok.

Jám bor, szor gal mas és en ge del mes i par-
ko dom len ni.

Ő majd meg ó tal maz.

A mit ő a kar, az meg tör té nik.

Ő min den ha tó.

Ő a kar ja, s az ég dör gés el áll.

Ő pa ran csol ja, s a vil lám lás is meg szü nik.

A fel hők el szé led nek.

Az ég is mét ki de rűl, és a nap szé pen
ra gyog.

32.

a, á, b, cs, cz, d, e, é,

A, Á, B, Cs, Cz, D, E, É,

a, á, b, cs, cz, d, e, é,

A, Á, B, Cs, Cz, D, E, É,

f, g, gy, h, i, í, j, k,

E, G, Gy, H, I, Í, J, K,

f, g, gy, h, i, í, j, k,

F, G, Gy, H, I, Í, J, K,

l, ly, m, n, ny, o, ó, ö, ő,

L, Ly, M, N, Ny, O, Ó, Ö, Ő,

l, ly, m, n, ny, o, ó, ö, ő,

L, Ly, M, N, Ny, O, Ó, Ö, Ő,

p, r, s, sz, t, ty, u, ú,

P, R, S, Sz, T, Ty, U, Ú,

p, r, s, sz, t, ty, u, ú,

P, R, S, Sz, T, Ty, U, Ú,

ü, ű, v, z, zs.

Ü, Ű, V, Z, Zs.

ü, ű, v, z, zs.

Ü, Ű, V, Z, Zs.

33.

Isten teremtett mindent. O monda: „Legyen“ és meglett minden.

A mi a világon van, mind Istentől van.
Még a legkisebb füvecske is tőle van.
Az Isten lát mindent.
Ő hall is mindent.
Szivünkbe is belát, és azt is tudja, a mit gondolunk.
Isten gondot visel mindenre.
Az ő akarata nélkül egy hajszálunk sem eshetik le fejünkről.
Ő mindent megtehet, a mit akar.

Ha akarja, a jég azonnal elolvad, a mező kizöldűl, a fa virágzik, a gabona és gyümölcs megérik.

Ha akarja, a fák levelei lehullnak, a földet hó borítja el, és a patak befagy.

Ha akarja, élünk; ha akarja, meghalunk.

A mi jó, mind Istentől van.

Ő adja nekünk az ételt és italt; az erőt és egészséget.

Isten még az állatokról is gondoskodik. A féregnek is megadja azt, mi neki szükséges.

De Isten mégis az embert szereti legjobban a földön.

A jó gyermeket jobban szereti, mint mi szemünk fényét.

Isten legjobb. Benne semmi rosz sincs. Ő a jót szereti, a roszat pedig gyülöli és bünteti. A rosz gyermeket is megbünteti.

Gyakran gondolj Istenre, örömest imádkozzál és jó légy: ő szivesen meghallgat.

Ha jó leszesz, szived nyugott lesz.

Adj hálát Istennek mindazokért, miket neked adott.

Csak úgy adsz neki igazán hálát, ha jó leszesz.

Akármely rejtek-helyen légy, lát az Isten, roszat ne tégy!

34.

A ló, tehén, ökör, sertés, tyúk, lúd, kacsa, kutya, macska — házi-állatok.

A tehenet fejik, és tejet ad.

Az ökör az ekét és szekeret húzza. A sertést meghizlalják, és belőle húst és szalonnát kapunk. A lúd tollaival vánkosokat töltenek meg; szárnya tollaiból pedig irótollakat csinálunk.

A kutya őrzi a házat.

A ló rúg vagy harap; a kutya is harap; az ökör és tehén szarvával döf; a macska karmol.

35.

Arad, Bécs, Buda, Czegléd, Csanád, Debreczen, Eger, Esztergom, Érd, Fehérvár, Gács, Győr, Hatvan, Igló, Jászberény, Kassa, Lippa, Mohács, Nógrád, Nagyszombat, Nyárasd, Orsova, Örs, Pest, Pozsony, Rozsnyó, Selmecz, Szabadka, Temesvár, Újhely, Üzbég, Vadkert, Velencze, Zombor, Zágráb, Zsadány. Ezek városok és helységek nevei.

36.

A sas madár. A sas más madarakra tör. Elragadja őket. Azért ragadozó madárnak neveztetik.

Tűvel szoktak varrni.

Az ár is tű. A csizmadiák használják. A festész képet fest. A molnár a gabonát lisztté őröli. Hol őröl a molnár? Malomban.

A csóka fekete. A koczka szegletes.

Az ősz már beállt. A levegő hüvösebb. Ezt leginkább reggel és este érezzük.

Itt több alma van. Számláld meg! Ez nagyobb, az kisebb. Válaszsz magadnak közőlük.

Előbb gondolkozzál, azután beszélj. Ez jó szokás. Kövesd!

37.

A fej része a testnek. Az ajtó, fal, födél, ablak és kemencze részei a háznak.

A kertben gyümölcsfák, az erdőben vadfák vannak. A száraz fa jobban ég mint a nyers.

A csibe sipeg, a lúd gágog, a farkas ordít, a bárány bég, a kecske mekeg, a medve morog.

A sertés ronda állat; de hasznos. A föld valóban szép; sok van benne olyan, minek örülünk; de a föld mégsem maradandó lakhelyünk.

A jó ember nem kevély; nem egyedül maga hasznát keresi; rejtekben is jót tesz; mások hibáit nem kürtöli.

A földnek öt része van, úgy mint: Európa, Ázsia, Áfrika, Amerika, Ausztrália.

38.

Olvasási gyakorlatok.

Hány ajtó van itt? Számláljátok meg fönszóval! Hány ablak van itt?

Nekem egy fejem, két szemem, két fülem, két karom, két kezem, két lábam van. Hány ujj van mindegyik kézen? Hány hüvelyk van mindegyik lábon? A madárnak két lába van. A ló négy lábon jár. A légynek hat lába van. A ráknak nyolcz lába van és két ollója, melyekkel csíphet. A kigyóknak nincs lábuk. Egy hétben hét nap van. Mi neve az elsőnek, a másodiknak, a harmadiknak, a negyediknek, az ötödiknek, a hatodiknak, a hetediknek?

39.

A vér veres. Az ajak piros. A búzavirág kék. Milyen az ibolya? A mogyoró barna. A diófa barna. Az arany sárga. Mi sárga még? A fű zöld. A falevél milyen? A holló fekete. Mi fekete még? Az egér szürke. Mi szürke még? A hó fehér. Nevezzetek három fehér tárgyat! A korom fekete. Milyen a rózsa? Milyen a cseresnye? Milyen a haj? Milyenek a házak falai? Mily színüek a lovak, tehenek, ludak? Az emberek vagy fehérek, vagy feketék, vagy barnák, vagy olajszinüek.

40.

A teke gömbölyű. Mi gömbölyű még? Az asztal szegletes. Mi szegletes még? A pálcza egyenes. A szarv görbe. A tű hegyes. A gyűszű tompa.

Az asztal lehet gömbölyű, de szegletes is lehet. A fa dereka (törzse) egyenes; milyen lehet még! A kés hegyes; milyen lehet még?

41.

Az irósvaj lágy; a kő kemény. Az arany sulyos; a gyapjú könnyű. A kéreg

durva; az üvegtábla sima. A malomkerék nedves; a malomkő száraz. A hó hideg; a kéz meleg. A jég sima, hideg és kemény. A hó fehér, lágy és hideg. A kéreg barna, durva és száraz. A vas barna; és milyen még? A moh puha; milyen még? A leves forró; milyen lehet még? A toll könnyű; milyen még?

42.

A tej veres-e? Nem; a tej fehér. A szalma sárga-e? Igen; a szalma sárga. Az irósvaj lágy-e? A hó meleg-e? Az alma szegletes-e? Milyen az eper? Milyen a jég? Milyen az irópapiros? A rózsa illatos. Mi illatos még? Az érett alma jóizű. Az éretlen alma izetlen.

43.

Az ablaktábla átlátszó; a fa nem átlátszó. Nappal világos, éjjel sötét van. A forrásvíz tiszta; a posvány zavaros. Az arany fényes; az ólom homályos. A páva szép; a sertés csunya. Az ökör nagy; az egér kicsiny. A gereblye hosszú; a fésű rövid. Az országút széles; a gyalogút keskeny. A hid széles; a bürű keskeny. A

folyam mély; a patak sekély. A torony magas; a gunyhó alacsony. A tölgyfa magas; a cserje alacsony.

44.

A kötél vastag; a fonál vékony. A disznóserte durva; a nyúlszőr finom. A fűzvessző hajlékony; a bodzavessző törékeny. A bőr hajlékony; a kréta törékeny. A tej híg; a sajt szilárd. A fű leves; a széna aszú. Az ősz ember öreg; a gyermek fiatal. Az üveg vagy tiszta vagy tisztátalan. A macska tiszta; a disznó ronda. A szarvasbőr erős; a juhbőr gyenge.

Nevezz három gyors állatot. Nevezz egy lassú állatot. Nevezz három vad, három házi állatot. A görény kegyetlen; a juh szelid. A ló bátor; a nyúl félénk. Kártékony-e a hernyó? Miért? Hasznos-e a méh? Miért?

45.

Én olvasok, mi olvasunk. Mi hallunk, látunk, lélekzünk, beszélünk, gondolkozunk. Mi eszünk, cselekszünk. Mi sokat tehetünk. De csak jót tegyünk! A tanító tanít. A tanítványok tanulnak. A pék süt. A szakács és szakácsnő főz. A halász halat fog. A vadász vadat űz.

A kutya ugat. Az ökör bőg. A kakas kukorít. A tyúk kodácsol. A lúd gágog. A ló nyerít, fut és kocsit húz, a lovagot viszi, szénát eszik, fekszik és alszik. A madár repül. A hal uszik. A féreg mász. A fa nő. A virág virágzik. A víz foly.

Az atya kiálta: Imre és Laczi, hol vagytok? A kertben vagyunk. Mit csinál ott Laczi? Segít nekem. Mit csinálsz te? Semmit sem csinálok. Mondjátok meg, mit csinált a két fiú? Semmit sem csinált. Henyélt. Milyen sok látni- és tenni-való van a kertben! Nem használhatták volna az időt? Gyermeknek nem illik restnek lenni; a restség kezdete minden rosznak.

Az asztalt csinálják. (Kik? Asztalosok.) A házat épitik. (Kik? Kőmivesek.) A ház építtetik. (Ki által? Kőmivesek által.) A követ fejtik, törik. A téglát égetik. A tégla égettetik. (Ki által? Téglás által.) A házat lakják. A butorokat készítik. Az ételeket főzik. Az ételek főzetnek. (Ki által? Szakács vagy szakácsnő által.) A ruhát varrják. A ruhák varratnak. (Ki által?) A gyermeket növelik. A kis gyermeket megmossák, fölöltöztetik, levetköztetik, etetik, lefektetik, elaltatják. A jó gyermeket atyja megjutalmazza. A jó gyermek megjutalmaztatik. (Ki által?)

A rosz gyermekeket szüleik megbüntetik. A rosz gyermekek megbüntettetnek. (Kik által?) A jó gyermeket tanítója megdicséri. A jó gyermek megdicsértetik. (Ki által?) Kérjetek, és adatik nektek. Zörgessetek, és megnyittatik nektek.

46.

A szarvas sebesen fut. A kakas hangosan kukorít. A csengetyű kellemesen cseng. A harang hogyan szól? A vadlúd magasan repűl. A jó gyermek szivesen engedelmeskedik. Fönszóval olvass! Értelmesen olvassatok! Szépen üljetek! Miért nézesz oly szomoruan? Könyvedet tisztán tartsd. Péter roszúl ír. Pál jól olvas.

A nyúl balra futott; a vadász jobbra lőtt. Eltalálta-e a vadász a nyulat? A kutya félre ugrott. A rák hátra mász. A szorgalmas tanuló előre halad. Lajos messzire ment. Ma sehová sem megyünk.

Reggel hüvös van. Délben melegen süt a nap. Este sötét kezd lenni. Éjjel alunni szoktunk. Fog-e ma esni? Tegnap esett-e? Mindig foglalkozzál! Néha sétálni is szoktunk. Ma irunk, holnap olvasunk. Sohase hazudjatok! A hazudság rosz mag, melyről jó gyümölcs sohasem terem.

Mi van ott lent a pinczében? Mi van ott fönt a fán? Ki ül ott hátul? Ki ül ott elül? Atyám messze van tőlem. Ki van és lát mindenütt?

47.

A földmives nem szántotta meg a földet. Miért? Mert nagyon kemény volt. — Gyula megbüntettetett. Miért? — A gyermekek iskolába járnak. Miért?

Károly nem mehet ki. Miért? Mert nem bir járni. — Imrének nem lehet ki mennie. Miért? Mert meg van neki tiltva. Még többet is beszélhetnék, mert birnék beszélni; de már nem lehet többet beszélnem, mert nem illik.

Mire-való itt ez a könyv? Arra-való, hogy tanulj belőle. Mire-való a szék? Mire-való a toll? Mire-való a fa? Mi végre sütik a kenyeret? Mire-való a víz? Mire használjuk a lisztet? Mire-valók a macskák? Mire-való a kulcs?

48.

Isten teremtette a mennyet és földet, a napot, holdat és csillagokat. A hegyek és völgyek, a folyamok és patakok, az erdők

és rétek meg a szántóföldek is mind Isten teremtményei.

A jó Isten adja a napfényt és esőt, a nappalt és éjjelt, az ételt és italt meg az egészséget is. Ő éltet és táplál minket, és gondot visel ránk.

Az egek Isten dicsőségét hirdetik, és az égboltozat az ő kezeinek munkáját. Dicsértessék az ő szent neve mindörökké!

49.

A kisdedek ajkai az Úr dicsőségét zengedezik. A jó gyermekek szeretnek imádkozni. Izsák este felé kiment a mezőre, látá a szép kék eget, a világitó holdat és ragyogó csillagokat, és fohászkodott Istenhez, ki ezen nagy égboltozatot számtalan csillagaival az emberek hasznára s örömére teremtette. Midőn Jakab az apai házát odahagyá fohászkodot Istenhez, hegy őrizné meg őt utjában, adná meg neki mindennapi kenyerét s a szükséges ruházatot, és vezetné vissza egykor ép állapotban az atyai házba. Jó gyermekek örömest mennek szüleikkel az imaházba. Jó gyermekek elhalt szüleikért is imádkoznak, és Isten kegyesen fogadja imájokat. Isten megáldja az imádkozó gyermekeket, és elküldi angyalait, hogy megőrizzék őket minden utaikon.

Szemléleti tárgyak.

---

1. Könyv, tábla, papiros, tinta, toll, irón, kréta, vonalzó.

2. Asztal, szék, karszék, pad, zsámoly, tükör, szekrény, ágy.

3. Fal, ablak, ajtó.

4. Szoba, kamra, konyha, pincze, lépcső, padlás, tető, kémény vagy kürtő.

5. Kés, olló, tű, fűrész, fejsze, kalapács, gyalu, kapa, furó, lapát, fogó, gereblye, sarló.

6. Köntös, nadrág, mellény, kalap, sapka, fejkötő, nyakkendő, nyakravaló, ing, dolmány, kötény, köpönyeg, szűr, bunda, csizma, czipő, papucs, harisnya, keztyű.

7. Kenyér, leves, hús, zöldség, vaj, sajt, gyümölcs, kalács, burgonya.

8. Víz, tej, bor, ser, must, kávé.

9. Tálak, tányérok, üvegek, bögrék, fazekak, korsók, kannák, kések, villák, kanalak, csészék.

10. Gyermek, fiú, leányka, ifjú, hajadon, férfi, nő, úr, asszony.

11. Atya, anya, fiú, leány, nagyatya, nagyanya, unoka, bátya, öcse, néne, húg.

12. Pap, mester, tanító, földmives, orvos, biró, kereskedő, katona, mesterember, fuvaros, hajós, pásztor, napszámos, szolga.

13. Kutya, macska, tehén, ökör, ló, szamár, juh, kecske, sertés, tyúk, jércze, kakas, csirke, lúd, kácsa, galamb, pulyka, páva.

14. Fa, cserje, gabona, fű, káposzta, gomba, moh, penész.

15. Kő, ezüst, arany, vas, agyag, gyapjú, len, kender, selyem.

16. Molnár, pék, mészáros, csizmadia, varga, szabó, kőmives, ács, asztalos, kovács, lakatos, üveges, fazekas, bognár, nyerges, takács, festő, pintér, kőfaragó.

17. Szarvas, őz, nyúl, süldisznó, egér, borz, elefánt, majom.

18. Füzfa, topolyfa, fenyűfa, tölgyfa, hársfa, bikkfa, juharfa, gesztenyefa, almafa, körtefa, diófa, szilvafa, cseresnyefa, baraczkfa.

19. Róka, farkas, görény, medve, oroszlán, tigris, nyest.

20. Saláta, kareláb, bab, retek, ugorka, borsó, lencse, hagyma, paprika.

21. Ház, templom, kastély, csűr (pajta), falu, város.

22. Veréb, pinty, pacsirta, fecske, rigó, holló, sas, bagoly, góhlya.

23. Buza, rozs, árpa, zab, kukoricza, pohánka, köles, burgonya, répa.

24. Eke, borona, gereblye, sarló, kasza, kapa, lapát, kocsi.

25. Fej, derék és végtagok.

A fej teteje, homlok, szemek, fülek, orr, orczák, száj, áll.

26. Béka, varangy (béka), gyík, kigyó, tekenős (béka), krokodil.

27. Ponty, csuka, kárász, kecsege, harcsa, viza, pisztráng, lazacz, hering.

28. Alma, körte, szilva, cseresnye, meggy, baraczk, dió, mondola, gesztenye.

29. Szőlő, ribiszke, egres, málna, mogyoró, kökény, eper.

30. Hegy, völgy, rét, szántóföld, kert, erdő, patak, folyam, tó, tenger, országút, gyalogút (ösvény).

31. Légy, méh, lepke, cserebogár, hernyó, pók, hangya, rák, csiga, kagyló, féreg.

32. Rózsa, szegfű, liliom, ibolya, harangvirág, buzavirág, málva-rózsa.

33. A föld, nap, hold, csillagok.

34. Szarv, szárny, karom (a ragadozó madarak, p. sas körme), fark, csőr (a madarak orra).

35. A fa dereka (törzs), ág, levél, virág, gyümölcs, mag, gyökér (gyök), szár, szalma,

36. Eső, hó, jég, jégeső, villám, égdörgés, felhő, harmat, dér, szivárvány, nappal, éjjel, hajnal, alkony, szél.

37. Az imaház, szent szekrény, függöny, törvény - tekercsek, köpényke, ezüstlemez korona, (szent edények) a szüntelen égő lámpácska, a nyolczágú gyertyatartó, a lámpák, a borkehely.

38. Az isteni szolgálat, hitszónok, kántor, község, fölovasás a szentirásból, (törvénytekercsek) hitszónoklat, ének, zene.

39. A temető (sírkert, élet háza, örökkévalóság háza) sírdombok, sírkövek, halhatlanság (föltámadás, viszonlátás).

Olvasmányok.

1. Én látok.

Van két szemem, tisztán látó, mindenfelé, forgatható; látok virágot, fát, bokrot, látom a kék égi boltot. E két szemet Isten adta, s a mit látnak, ő alkotta.

2. Én hallok.

Isten két ép fület adott, hogy hallhassak minden hangot, midőn így szól édes anyám: Jer, ne tedd azt, hallgass reám! s ha atyám hí: jőj szaporán, szeretlek én jó kis babám!

3. Én beszélek.

Szájam is van, szájam is van énnekem, melynek hasznát én igen jól vehetem; vele sok kérdést tehetek; elmondhatom, mit érezek; tudok nevetni, dalolni, imádkozni, s magasztalni tégedet jó Isten, ki vagy a mennyekben.

4. Én játszom.

Van két kezem, jobb és bal, mindegyike öt ujjal! ezekkel tapintok, fogok s játszom,

a mig kicsiny vagyok. De ha majd nagy leszek és birok dolgozni, két kezemet ugyan nem hagyom heverni.

5. Én járok.

Van két lábam, a melyeken állok, atyám, anyám után járdogálok. Bár futni ugrálni úgy nem tudok, mint akarnám, azon nem búsulok! Ha megnövök, és erősebb leszek, kétszer oly szapora lépést teszek.

6. Én érzek.

Szivem van, szivem van itt a keblemben, oly piczin, és mily vigan dobog oda benn, s atyám, anyám után ver olyan melegen. Tudjátok-e, ki adta e szivet nekem? A jó Isten, kitől eredt a szív, élet és szeretet.

Mint napórát a nap elé, szived fordítsd Isten felé. Mert ha szived Istenre néz, minden jóért dobogni kész; a tüzpróbát ugy állja ki itt a földön s mind örökké.

7. Szót fogadj!

Szép derült téli nap volt. Károly az ablakon kinézett a rétre, mely hóval volt elborítva. Vidor gyermekek mulatának ott. Szánjokat a dombra fölhuzák, ráülének s a sima hótörésen nyilsebességel csuszának le. Ez

Károlynak igen megtetszett és szeretett is volna a mulatságban részt venni. Szánját gyorsan elő is hozta a kamrából és kérdezte atyját, szabad-e szánkázni mennie? Atyja „nem"-mel felelt. Károly a szánt azonnal vissza-vitte a kamrába. Azután atyja mellé ült és együt beszélgettek. Anyja pedig egy üvegecskében valami barna levet hozott, s abból kanálba öntött és monda Károlynak: Lásd fiam, ezen levet neked az orvos küldi, hogy megidd és köhögésedtől megszabadulj. És Károly megkóstolta a levet. Ez keserű volt. Károly elfordult és nem akarta meginni. De anyja komolyan pillantott rá és monda: Károly, idd meg! És Károly azonnal vette a kanalat s lenyelé az orvosságot. És nem zúgolódott, hanem nyájas volt.

Károly szótt fogadott atyjának és anyjának.

A gyermekek szüleiknek engedelmeskedni tartoznak. Ezt Isten parancsolja.

8. Az ég boltozatja.

Ha magunk fölé nézünk, látjuk azon szép kék boltozatot, melyet égnek nevezünk. Nappal a pompásan ragyogó napot látjuk azon, éjjel a szépen világító holdat és a sok csillagot.

A nap megvilágosítja és megmelegíti a földet. Világosság és melegség nélkül emberek és állatok nem élhetnének. A növények sem lehetnének el világosság nélkül. Némely növények nőnek ugyan homályos pinczékben is, de igen satnyák és sem virágzanak, sem gyümlöcsöt nem hoznak.

Azon időt, mikor a nap az égen van, nappalnak nevezzük; azon időt pedig, mikor a nap nincs az égen, éjjelnek híjuk. Egy nappal és egy éjjel együtt tesznek egy napot. Mielőtt a nap fölkel, hajnal van; mikor pedig a nap már fölkelt, reggel van; mikor a nap alászáll, alkony van; ha pedig lenyugszik, este van; mikor a nap az ég közepén áll, dél van. Ekkor az óra tizenkettőt üt. Mikor az óra éjjel üt tizenkettőt, éjfél van. Hogyan nevezzük a napnak részeit? Mikor van reggel, dél, este, éjfél?

Nappal dolgozunk, éjjel nyugszunk. Dolgozni legjobb nappal, nyugodni legjobb éjjel. Legjobb nyugalom az álom. A ki szorgalmasan dolgozott és jót cselekedett, az jól alszik.

Ha a nappalt jól töltötted,
Csendes leszen az éjjeled,
Ha végezted imádságod,
Édesen esik majd álmod.

9. Becsülj meg másokat!

Egy idegen ember ment keresztül bizonyos falun. Az utczán gyerkőczék játszának. Midőn az idegen közelebb ére hozzájok, a gyerekek jobbra balra kitértek neki, levették sapkájokat és tisztességesen köszönték őt. Az idegen nyájasan fogadta köszöntésöket, s néhány lépéssel tovább menvén megfordult és kérdé; melyik út vezet a város felé? A gyermekek felelének: az ott jobbra. És egy közőlök el is ment az idegenhez s elvezette őt egész a halomig, hol az utat még jobban megmutathatá neki.

Ezek megbecsülték az idegent. A jó gyermekek igy czelekesznek, és mindenki szereti őket.

10. A madár az ablakon.

Pik-pak, pik-pak! az ablak-üvegen egy kis madár kopogtat szüntelen. Bocsássatok be, hull a hó, süvölt a szél s oly fagylaló. Ehetném, hogy majd meghalok, átfáztam, hogy majd megfagyok. Nyissátok ki jó emberek!

Megszánták őt s nyittottak ablakot, és jó szállást és kenyeret kapott. Az ablak közt sokáig vigan ült, de midőn már az ég künn kiderült, bús lett megint s pik-pak! kopog-

tatott: oh nyissatok, nyissatok ablakot! Megszánták őt, s megnyitották a zárt, és huss! vigan kirepült a madár.

11. Felebarátoddal jót tégy!

Albert a szántóföldről haza érkezett. Ekkor anyjától ozsonnára egy darab szép fehér kenyeret kapott. Kiment vele az udvarra, és örült a kenyérnek, mert éhes volt. Azonban jött a szegény szomszéd fiacskája és előtte megállott. Meglátta a szép fehér kenyeret, nagyot sohajtott és monda: oh az én beteg hugom már sokszor kért fehér kenyeret! de nekünk nincs, és nem is vehetünk.

Albert majd a szegény fiúra, majd kenyerére pillantott, s ezt kétfelé törte, és a nagyobb darabot a fiúnak adta. Itt van, monda, vidd szaporán hugodnak s mondd meg neki, hogy szivesen adom.

Albert jót tett; jótéteményt gyakorolt.

12. Háladatos légy!

Anna estefelé ez ajtó előtt ült és szüleiről gondolkozott. Épen azt forgatá elméjében, mily sok jót tettek már vele: táplálták, ruházták, könyveket vettek neki; elgondolá, hogy szülei mily nyájasak és kegyesek hozzá. Ő

nagyon szerette szüleit s monda magában: bár én is adhatnék nekik valamit!

Ekkor eszébe jutott, hogy egypár nap előt az erdő szélén érőfélben levő epret látott. Befutott anyjához a házba és monda: édes anyám, kérem, engedje meg, hogy a réten túl az erdőszélbe menjek! Csak hozni akarok onnét válamit és azonnal itt leszek.

Anyja megengedte, és Anna elment az erdőszélbe s megtalálta az epret, mely az álatt megnőtt és megpirosodott, leszedte szárastul és két szép bokrocskába kötötte.

Atyja és anyja az utczajtóban ülének, mikor Anna vidám arczczal visszatért. Hozzájok ment és nyájasan monda: édes atyám és anyám, én hozok valamit önöknek! és mindegyiknek egy-egy eperbokrocskát nyujtott.

Anna h á l a d a t o s volt szülei iránt.

13. A háladatos fiú.

Márton egy földmiveshez ment és kérdé őt, nem adhatna-e neki munkát, hogy magának valamit kereshessen.

Igen, monda a földmives, én adok neked munkát. Naponként meglesz nálam eledeled és, ha szorgalmas leszesz, egész nyárra hat forint bért kapsz.

Én igazán szorgalmas leszek, monda Márton, de kérem kegyelmedet, hetenként adja ki pénzbéremet. Otthon szegény atyám van, ki magának semmit sem bir keresni. Béremet hetenként neki szeretném adni.

Ezen fiúi szeretet és háladatosság a földmives gazdának nagyon megtetszett. Örömest beegyezett és a bért még megis toldotta. A fiú pedig garasait és a mit kenyeréből és szalonnájából szájától elhuzott, minden szombaton hiven elvitte atyjának!

Ez jó és háladatos fiú volt!

Hogy szüleimet tiszteljem s őket holtomig szeressem, Isten parancsolá meg. Oh segíts édes Istenem! hogy szüleimet szeressem életemnek végeig.

14. A medve és a méhek.

(Vig darab.)

„Halljátok-e ti odafönt, én medve vagyok! ide minden mézetekkel, nektek nem hagyok; ugy hiszem, ti piczi férgek nem ellenkeztek, mert veletek talpaimmal könnyen végezek.“ S alig hogy ezt fölordítá, föl is mász és búg, s az odvas fán morog-morog, s a kas népe zúg.

„Méhek, ide mézetekkel,“ „Holnap medve úr!“ S orrát medvénk belebb dugva, jobbrabalra

túr. „Félre innen kósza méhek, fejetekre vész, én vagyok e fának ura, és enyém a méz.“

Ekkor a raj fulánkjával fejének esik: „majd megbánja orrod, füled, legyünk bár piczik; ha nem tágítsz és szavunknak rögtön nem engedsz, méz helyett jól megszurkálunk, s bőgve elmehetsz.“

És a medve tüsszög, ordít, hogy nem nyerhetett; nyelve, orra, füle, dagad és futni siet; — a raj pedig diadallal dongja szum-szum-szum! S a vén talpas tovább ballag s morog brum-brum-brum! és utána a kis méhek ekkép kiáltnak: „Ha békében akarsz élni, békét hagyj másnak!“

15. Becsületes légy!

Imre kést talált az uton. Megnézte s megörűlt neki; mert a kés kétágú és szépnyelű volt. Félre ment s a bokorból magának vesszőt metszett. Ekkor jött egy ember az uton, de a fiút nem látta. A földre nézdegélt, mintha valamit keresett volna. Imre látta az embert és magában gondolá: a kést bizonyosan ez vesztette el. És az emberhez ment és kérdé, mit keres? Egy kétágú fehérnyelű kést, monda az ember. Ekkor Imre zsebébe nyúlt és a talált kést átadta.

Imre becsületesen cselekedett; megmutatta, hogy ő becsületes.

16. A róka és récze.

A róka. Récze asszony, mit csinálsz ott a tavon? Jöszte ide a partra, kérlek nagyon. Már régóta van tőled mit kérdenem, mondanék is egyet mást oly szivesen.

A récze. Róka úr, te okosabb vagy nálamnál; de az sem bánt, mit te nekem mondanál. Jobb, ha tőled a récze távul marad, és a tóban úszkálva keres halat.

És a róka, egypár szép szót oda vet, de a récze tovább úszván csak nevet; megszagolta, mi a ravasz, szándoka. Róka úrnak pecsenyére fájt foga.

17. Másokkal szivességet tenni mindenkor kész légy.

A tanító az iskolában ült, s a gyermekek egymás után érkezének. Mielőtt a tanítás ideje bekövetkezék, már majd valamennyi megérkezett. De ma csaknem mindnyája kedvetlen és szomorú volt, csendesen beszéltek, egy sem tréfált vagy nevetett.

Ekkor kérdezte a tanító: mi oka annak,

hogy ma nem vagytok oly vídámak és fürgenczek, és oly búsan néztek egymásra?

Egy ideig hallgattak, azután egy fiú így szóla: ah! mi Jakabon szomorkodunk, mert nagyon beteg.

Tehát Jakabot annyira szeretitek? kérdé a tanító.

Erre a gyermekek mind fölkiáltának: óh igen, nagyon szeretjük őt.

S miért szeretitek annyira? kérdé ismét a tanító.

Mert nagyon jó és szeretetre méltó, felelének ők.

Egy fiú monda: egykor elvesztettem könyvemet, s Jakab mindenütt kereste és megtalálta s nekem vissza-adta.

Egy leányka szóla: én egykor az országuton akartam keresztül menni, de egy nagy kutya utamban állott, és nagyon féltem. Ekkor eljött velem Jakab és a kutyát elkergette.

Egy más tanuló is megszólala: rajtam Jakab sokszor segített, mikor gyakorlatomat nem birtam elkészítni.

Ismét egy más kezde: egykor egy nehéz kosarat kellett a mezőre vinnem és magam nem birtam, ekkor Jakab segített vinni.

Egy kis leányka pedig igy beszéle: mi-

dőn tavaszszal nagy víz volt, és az utat elborította, Jakab karjára vett és ugy vitt át.

Egy nagyobb leányka is igy szóla: rajtam Jakab gyakran segített, mikor a kútból vizet kellett húznom.

Igy beszéltek rendre a gyermekek és a tanító monda: ej! igy én Jakab felől sok szépet hallok; ő szives és szolgálatra kész fiú; mert másoknak örömest szolgál és örömest segít. Mások szolgálatára késznek lenni igen szép, és a szives embereket szeretik. Imádkozzunk tehát, hogy Jakab meggyógyuljon.

Erre letérdeltek a gyermekek s ajtatosan imádkoztak és némelyek sírtak is. A tanító elöimádkozott s a gyermekek utána fönszóval igy imádkoztak: Oh édes mennyei Atyánk! igaz szívből kérünk téged, hogy jó tanulótársunknak, Jakabnak egészségét minél előbb visszaadni méltóztassál.

És Jakab fölgyógyult, és mikor először jött iskolába, a gyermekek szinte tódultak hozzája, nyájasan köszöntek őt és nagyon örülének.

18. A kis madarász.

Péter. Anyám, Anyám! nézze csak, madaram van?

Anyja. Madarad? és hol vetted?

Péter. A kert sövényében fészket találtam és most este csendesen oda lopakodván,

előbb, hogysem kirepülhetett volna, szárnyánál fogva megkaptam.

Anyja. És mi volt a fészekben?

Péter. A fiai, édes anyám, oly kicsinyek, még tolluk sincs.

Anyja. És mit akarsz a madárral csinálni?

Péter. Kalitkába teszem s az ablak elé akasztom.

Anyja. És a szegény kicsinyekkel mi történik? ki fogja őket etetni és nevelni?

Péter. Oh, azokat is elhozom azonnal; etesse, nevelje majd őket számomra az anyjok.

Anyja. Várj, Péter! előbb kérdezek tőled valamit. — Ha valaki téged és hugocskádat és anyádat szoros szobába zárná, hogyan éreznéd ott magadat?

Péter. Ah, édes anyám, nagyon roszúl! Sirnék, jajgatnék és halálra búsulnám magamat. De azt csak nem teszi senki!

Anyja. De megteszi, ha oly irgalmatlan és kegyetlen, mint te a madárhoz és fiaihoz akarsz lenni. Elhozod tehát a madárfiakat és kalitkába zárod?

Péter. Nem, édes anyám, nem teszem. Bocsásson meg, hogy a szegény állatokhoz oly kegyetlen voltam. Nem gondoltam meg, mit teszek. Ime, eleresztem az öreget is, hadd repüljön fiaihoz.

Anyja. Igy van jól, édes fiam! Sohase felejtsd el, az állatokat is Isten teremtette, hogy életöknek örűljenek; nagy kegyetlenség volna tőlünk, ha rövid életöket megkeserítenők.

19. Nem jó halogatni.

Egy szorgalmas anyának kertjében mindenféle zöldség volt. Egykor monda leányának: Örzsike! nézd itt a káposzta leveleinek alsó lapján ezen sok apró pettyet. Tojások ezek, s belőlök kelnek ki a hernyók, melyek a káposztát fölemésztik. Ma dél után a leveleket mind nézd meg, s a tojásokat szorgalmasan dörzsöld szét. Igy káposztánk majd szép zölden megmarad.

Örzsike gondolván magában, hogy erre mindenkor ráér, utoljára egészen megfeledkezett róla. Anyja néhány hétig beteg volt és nem mehetett a kertbe. A mint meggyógyult, fogván a leánykának kezét, a káposztához vezette és mit látott? A káposzta mind le volt éve, és csak a levelek csutkái maradtak meg. A megijedt és megszégyenített leányka önhanyagságán siránkozott. Anyja pedig monda: a mit véghez vihetsz még ma, ne halaszszad azt holnapra.

Ezt jól jegyezd meg magadnak! folytatá

anyja, és még egy más verset is, melyet ezen tönkre tett káposztáról olvashatsz: Magjában fojtsd el a roszat, mert különben kifog rajtad.

20. Ne légy mérges!

Ferencz és József a tanítóhoz mentek Útközben Józsi irását előveszi és mutatja Ferinek. Ez az irást megnézi és mond: ej Józsi, te sok hibát tettél és nem írtál szorgalommal. Ezután Józsinak a hibákat meg akarta mutatni; de ez megmérgeskedett s az irást kezéből kikapván, öklével megtaszigálta. Feri nem taszította vissza, hanem békével tovább ment; de mégis igy szólt: József, megmondom a tanító úrnak, hogy megtaszigáltál. Mondd meg! felele Józsi.

De a mint a tanító úr házához közel voltak, Józsi Ferit karjánál fogva huzogatta s monda: te, Feri, hallod-e? ne szólj a tanító úrnak; hallod-e, nem taszigállak meg többé, sem meg nem verlek. Feri, hallod?

Ferencz Józsihoz fordult, és látta, hogy ez szomorú és fél. Józsi ekkor jobbját nyujtá feléje és bocsánatot kért. Erre Feri is kezet adott neki és monda; én megbocsátok, legyen elfelejtve.

József mérges volt. Ferencz mérsékelte magát.

József bocsánatot kért.

Ferencz megbocsátott neki, kiengesztelődött, kibékűlt.

21. Ne kinozd az állatot!

Károly, a hol csak tehette, faggatta és kínozta az állatokat. S ha az állat félelmében vagy kinjában ordított vagy nem tudta, hova fusson, ekkor még Károly, elég gyalázat! örűlt.

Egykor egyedül ment el egy ház előtt. Itt az ajtóban két juh feküdt s lábaik össze voltak kötve. Károly széttekintett és senkit sem látott. Ekkor nekik megy a juhoknak, és gyapjaikat szaggatni kezdi, és lábával rugdalja őket. Erre egy öreg ember, ki Károlyt az udvarból távulról nézte, észrevétlenül mellette terem, üstökét megragadja és jól megrángatja. Hozzá még pofon is ütötte, hogy fogai szinte vaczogtak bele. Károly sírt és jajgatott. „Ugy-e, mondá az öreg, nemde fáj? A szegény állatnak is fáj, ha gyötröd, kinozod.“ Ez órától fogva Károly nem bántotta az állatokat.

Méregből vagy tréfából ne kinozd az állatot, valamint te érezed, úgy érzi a kinokat.

22. Ne hazudj!

Közel az erdőhöz juhokat őrzött egy juhász bojtár. A falu nem volt messze. Hogy tréfát űzzön a falu népével, elkezd tele torokkal kiáltani: „jaj! jaj! farkas jő!"

Az emberek a faluból tüstént futnak fejszékkel és dorongokkal, hogy agyon verjék a farkast. De farkast nem láttak. Kérdezik a bojtárt, hova futott? Ez elnevette magát és mondá, hogy csak tréfa volt az egész.

Másnap a bojtár hasonlóképen cselekedett. A faluból ekkor is kimentek néhányan, de farkasnak hire sem volt, és megfeddették a bojtárt s haza tértek.

Harmadnapra csakugyan megjelent a farkas. A bojtár a mint csak birt, kiáltozott: „jőjenek, segítsenek, itt a farkas!" De senki sem ment segítségére.

A juhok sebesen befutottak a faluba, a bojtárt pedig, ki nem tudott oly gyorsan szaladni mint a juhok, a farkas utolérte és szétszaggatta.

A ki egyszer hazudni mer,
Hitelt többé nem igen nyer.

23. Hogyan lesz a gyermek jámborrá?

Sok idővel ezelőtt élt egy igen jámbor férfiú. A ki ismerte, szerette is őt, mert jó és nyájas volt mindenkihez; másoknak gyarlóságait eltűrte és a kivel csak tehetett, örömest tett jót. Az emberek messziről eljöttek hozzá, mert a jó Istenről igen szépen és szívrehatólag tudott beszélni. A gonoszakat is annyira megtudta indítani, hogy a roszat megutálták, és megjobbították magukat. Minden szavából kitetszett, mily igazán szereti az Istent és felebarátját. Ezen férfiú szálézi szent Ferencz volt.

Hogyan lett ő ily jámbor és szent emberré? Vigyázzatok gyermekek, elmondom. Ferencz már gyermekkorában jó volt. A jámborságot édes anyjától tanulta, ki igen jó anya volt, s nemcsak gyakran és örömest imádkozott, hanem jót is tett mindenkor, és ugy élt, mint Isten a jó anyától kivánja.

Egy nap sem múlt el, hogy a kis Ferenczet valami jóra nem tanította volna. Ferencz pedig ezen tanításokat mind jól megjegyezte magának, mint jó gyermekhez illik.

Igy történt azután, hogy annál jobb és jámborabb lett, minél nagyobbra nőtt.

Egykor édes anyja igy szólt hozzá: fiam, Ferencz! én téged nagyon szeretlek, jobban mint életemet. De inkább szeretnélek, halva és előttem koporsóban fekve látni, mintsem, azt tapasztalni, hogy valami nagy bűnt követtél el.

Ezen szavak annyira hatottak a kis Ferenczre! hogy azokat egész életében sem felejtette el.

Lássátok, édes gyermekeim, mit tehet a jó anya, s mily jó az, ha a gyermekek anyjok intéseit követik!

A jámbor szülőnek, szava oly drága kincs, melynél, ha követjük, hasznosabb semmi sincs.

24. A hét napjai.

Egy hétben hét nap van. Ezen napokat igy nevezzük: Vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csötörtök, péntek, szombat. Istennek legkivált szombaton kell szolgálnunk. A többi napokat dolgozó-napoknak híjuk.

Atyánk, ki lakik mennyekben
Monda: Hét nap van egy hétben;

Hatot nektek általadok,
Hogy azokon dolgozzatok;
Ám de a szombatt enyém lesz,
S ekkor ki-ki tanítást vesz,
Mint imadjon engem, urát,
És mikép viselje magát,
Hogy jámbor legyen e földön,
S holta után üdvözüljön.
Gyermekem, jól megjegyezzed,
Hogy mit kell szombaton tenned.

25. A máséhoz ne nyúlj!

A kis Vilma szerette a virágot. Édes anyja cserépben is nevelt számára az ablakban, a kertben is ültetett. Vilma meg-megöntözte ezeket, ha eső nem volt, és a gazt közölök szorgalmasan kigyomlálta. Ha valaki a kertbe ment, azonnal utána futott és kéré, hogy virágait ne bántsa.

Vilma egykor anyjával elment a szomszédba. Itt a kis Regina a kertbe vezette Vilmát, hol két ibolya volt kinyílva. Ezek Vilmának nagyon megtetszettek. Vilma nekik ment és hamarjában leszakasztá őket. A kis Regina, a mint ezt látta, keservesen sirt, mert ő is szerette, öntözgette és ápolgatta a virágokat.

A sirásra kijöttek annyjaik s kérdezék, miért sír Regina. Ez elmondá, hogy Vilma leszakasztotta az ibolyákat, s igy ő hiába fáradozott; már most nincs virága, és újra kezdett zokogni.

Ekkor Vilmához igy szóla anyja: leányom, nemde te nem szeretnéd, ha Regina a te virágaidat leszaggatná? Tehát jól jegyezd meg, mit mondok: „A mit nem kivánsz magadnak, ne tedd azt embertársadnak!" A másénak „ne bántsd" a neve. A jó gyermekek nem nyúlnak a máséhoz, söt intik azokat is, kik azt tenni akarják Tegnap beszélted, hogy azon fiút megbüntették, ki az apró fácskákat bántotta. Mit érdemelsz te most? hogyan kivánhatod, hogy téged Regina szeressen?

Erre Vilma sírni kezdett és kéré édes anyját, engedje meg, hogy otthon a cserépben levő virágot Reginának adja a helyett, melyet leszakasztott.

„Megengedem, leányom, felele anyja, mert ha másnak kárt teszesz, meg kell azt térítned, ha mást megbántasz, meg kell őt kérlelned."

Erre Vilma megkérlelte Reginát. Ez szívesen megbocsátott. Vilma még azon este elhozta a virágot cserepestül Reginának, és azóta másnak sem virágához, sem semmijéhez nem nyúl.

26. Az év.

Egy hónapban négy hét, egy évben tizenkét hónap van. Ezen hónapoknak nevei következők: januarius, februarius, martius, aprilis, majus, junius, julius, augustus, september, october, november, december.

Egy évnegyedben három hónap van.

Négy évszak van, s ezeknek nevei: tavasz, nyár, ősz, tél. A tavasz martius-, aprilis- és majus hónapokra esik; a nyár junius, julius- és augustusra; az ősz september-, october- és novemberre; a tél december-, januarius- és februariusra esik. Az évnek szent szakai ezek: Pessach, (husvét elkerülési ünnep, megszabadúlás ünnepe) Schewuoth, (pünkösd, heti ünnep, isteni kinyilatkoztatási ünnep) Rosch Haschonoh, (újév) Jom Kippur, (engesztelés napja) Sukkoth, (sátoros ünnep).

27. A tavasz.

A tavasz a legszebb évszak. Ekkor mindenütt új, fris élet mutatkozik; mig télen át minden ki volt halva. Ekkor a gyep, fü és virágok kihajtnak. A fák kileveledznek és virágoznak. Ekkor a nap ismét melegebben süt és a gyermekeket vidám játszásra serkenti. Ekkor a fürge madarkák a távol levö országokból ismét visszatérnek és énekelnek, és kertekben és erdökben fészkeket raknak. Posványokban és tavakban a békák ismét kvákognak; a szorgalmas méhek a kerti és mezei virágokból mézet és viaszt gyüjtenek; és az iparkodó földmives ember korán reggel a mezöre siet dolgozni.

Zöld a mező, foly a patak, hűs árnyakon madárzene; van-e ki benned oh tavasz, édes gyönyört nem érzene?

Tavaszkor esik Pessach ünneppe (kovásztalan kenyér ünnepének is neveztetik), mely nyolcz napig tart. Az elsö Pessach-éj (Nissan hó 14. és 15. közt) april hóban azon éj, melyen az izráeliták Egyptomból, a szolgaság házából szabadon kiköltözködtek; a 7. Pessachnap azon nap, melyen az izráeliták száras lábbal a vörös tengeren átkeltek.

Első Pessach-est.

Látjátok-e a bortelt serlegeket? — A bor fölvidítja az ember szivét. Jöjetek, gyermekek igyatok, hogy ti is örvendezzetek Istenben, és adjatok hálát neki, ki szolgája, Móses által eldödeinket kivezette Mizráim-honból, a szolgaság házából. Az asztal kovásztalan kenyérrel és keserű gyökerekkel van terítve. Egyetek 's emlékezzetek eldödeink keserves szenvedéseire, mikép nyögtek a nehéz munka alatt, hogy kiáltásuk fölhatott Istenhez, ki megszabadítá őket nagy hatalommal.

Pessach-nap.

Halljátok-e Isten házában ezer torokból az Úr dicséretét fölszállni? Isráel énekli: Diadalmam s dicsénekem az Isten; Ő volt az én megmentöm. Ő az én Istenem, Őt akarom dicsérni, elödeim Istenét, Őt akarom dicsőítni.

Schewuoh.

Hét hetet vagyis 49 napot számlálunk Pessach 2. napjától kezdve, és az 50. s 51.

napon (Siwan 6. s 7.) üljük pünkösd ünnepét, emlékül az isteni kinyilatkoztatásra Sinai hegyén, hol a tíz parancsolatban szent akaratát velünk megismertette.

Jó Istenem, légy velem, hogy eszem kimiveljem, nagyságodat megérthessem, akaratodat követhessem.

Ezen ünnep, is tavaszkor esik. De ekkor már minden a legszebb virágzásnak indúlt. A gabona magasra nőtt és kalászokat hajt. Pünkösdkor az imaházat s lakásainkat zöld galyakkal ékesítjük. Vajjon miért?

28. A nyár.

A tavasz után következik a nyár. Ekkor a nap forrón süt, és mi a hüvös árnyékot keressük. A gabona megérik és learattatik. A fák szép gyümölcscsel vannak megrakva. Minden teremtmény örűl az áldásnak, melylyel a jó Isten a földet megajándékozza. — De közben-közben égiháború is szokott lenni, dörgéssel, villámlással és záporesővel. Némely-

kor jég is esik, nagy gömbölyű darabokban, és a föld gyümölcsét elveri. Azonban az égiháborúnak is megvan a haszna; megtisztítja a levegőt és megtermékenyíti a földet.

Harmatot, esőt Isten ád, ő adja a nap világát, s a föld eltelik áldással s vigasztal bő aratással.

Isten szeme.

A madárkák vigan énekelnek, a virágok illatot lehelnek; leng a lepke, a csapodár, a juh s tehén legelve jár.

Az erdőben zöldell a fa és bokor, a sürüből őz és szarvas kiugor, őket Isten szeme látja, oltalmazza és táplálja.

Az égi háboru.

Sűrü felhők tornyosodnak, a madár nem énekel, vad vihar között az égen szétterül az éjlepel.

Vérszinű villám czikázik, fönt erősen menydörög, és a zápor völgyön erdőn áradatként hömpölyög. Villám és dörgés daczára érzem én Isten kezét! Ő, ki mindezt ránk leküldé, el nem hagyja gyermekét.

A szivárvány.

A himes szivárványt nézd az égen, mily dicső kék és veres szinében. Ott ragyogván zálog az nekem, hogy özönvíz többé nem leszen.

29. Az ösz.

Az atya és fia, Ferencz.

Ferencz. Édes atyám! ön azt mondja, hogy már itt van az ősz. De mondja meg, hogyan lehet az? hiszen még oly meleg van, mint nyáron szokott lenni?

Atyja. Jól veszed észre, édes fiam, hogy még nagyon meleg van.

De épen ebből láthatod, hogy a jó Isten mindent bölcsen rendelt el, minthogy a dolgok egymás után nem oly hirtelen változnak.

Ferencz. Atyám! mikép érti ezt ön?

Atyja. Képzelj magadnak forró nyári napot. Mily igen nehezünkre esnék, ha ily forró nyári nap után egyszerre fagyos téli hideg lepne meg bennünket? Azért a jó Isten a nyár és tél közé az őszt, a tél és nyár közé pedig a tavaszt rendelte.

Ferencz. Oh, édes atyám, a jó Isten valóban igy cselekszik. Én, ma kis gyermek, szinte nem lehetek már holnap oly nagy mint ön.

Atyja. De lásd, az ősznek mégis vannak ismertető jelei. A nappalok rövidebbek, az éjjelek hosszabbak; a levegő egyre hüvösebb lesz; és oda kinn milyen a mező?

Ferencz. Azt tudom, édes atyám. A gabona megérett, és csűrbe taka-

rították. A földmívesek a földet újra megszántják és bevetik.

Atyja. Ha a gyümölcsöt is leszedendik és megszüretelendnek, a fák levelei megsárgulnak, elveresednek és lassanként lehullanak.

Ferencz. Édes atyám, nemde a pacsirták, fecskék s más költöző madarak is őszkor vándorolnak el, melyek felől azt mondá a tanító úr, hogy tavaszkor ismét eljőnek hozzánk és a meleg időt elhozzák?

Atyja. Ugy van, édes Ferenczem. Látod, a gyermekek, ha jól figyelmeznek, egyetmást magok is be birnak látni.

A gólya vándorútra kelt, de még zöld a hegy és mező; mily sok gyümölcs, mily sok gerezd: de szép ez az őszi idő!

Örömmel nézi az Isten, hogy mind ebben kedvünk telik. Ember, ha a jót elvetted, érte hálát adni illik.

Tischri hóban három ünnepet ülünk. Rosch Haschonoh-t (újév napja), Jom Kippurt (engesztelés napja) és Sukkoth-ot (sátoros ünnepet). Ez idő táj-

ban a mezei, kerti s szőlő-termés már jobbára bevan gyüjtve, és a csűrökbe s pinczékbe takarítva; ezzel az évnek vége van és az új kezdi körfutását.

Rosch Haschonoh,

Tischrihó 1. s 2. (september-vagy octoberben).

Halljátok-e a kürtharsogást az imaházban? emlékeztessen benneteket Istenre, a világ teremtője-s igazgatójára, ki egyedül király öröktől fogva örökre.

Jom Kippur,

Tischri 10. (september-vagy octoberben).

Látjátok a buzgólkodók seregét egybegyülve az Úr házában? Ott idöznek ők egész nap imádkozva és hallgatva az isteni szót, sem ételt sem italt nem élvezve, tartózkodnak minden munkától s foglalkozástol csak a bünbánatnak élnek és kibékülnek Istennel, a legigazságosb világbíróval.

Sukkoth,

Tischri 15., tart 9 napig.

Látjátok a lombbal födött s szépen földiszített sátort, elődeinknek csodateljes megtartására s táplálására az isteni gondviselés által a pusztában? Az ünneppi bokréta meg van kötve pálmaág, mirtus s

rekettye fűzből, és egyesítve azon gyümölcscsel mely ethrognak neveztetik. Jelképei ezek az isteni áldásnak s boldogító égyetértésnek. Ezen növények mindenike képe a termékenységnek és jele az isteni malasztnak s irgalmasságnak; és mindenig külön hálára int benneteket a szeretet Istene iránt, ki csűröket s pinczéket oly bő mértékben megáldott. Egyesítve látjátok a pompás déli gyümölcsöt, az ethrogot, az oly jelentéktelen, semmi gyümölcsöt nem termő rekettyefűzzel; ti is, születtetek legyen gazdagon vagy szegényen, kunyhóban vagy palotában, mindnyájan békésen együtt éljetek, és alázattal járjatok Isten színe előtt, ki a büszkeséget s dölyföt gyülöli.

30. A tél.

Ah, mily puszta, mily holt köröskörül minden! A fák kopaszak, a szántóföldek és rétek üresek, csak egy virág sincs, és a fű mind kihalt. A nyári vendégek, melyek az erdőket és mezőket megelevenították, és minket énekeikkel gyönyörködteténék, elköltöztek, és csak a hazai állatok jelennek meg szűk eledelök keresésére.

Azonban, kedves gyermekeim, áldással teljes kezeit most sem vonta

el tőlünk mennyei Atyánk. Téli eledelünkről a nyári és őszi takarítással gondoskodott. A gabona már szépen megnőtt és a mezei állatoknak élelműl, gazdag tolluk és szőrük pedig téli bundául szolgál. És a bőven hulló hó nem meleg takarója-e az egész földnek?

Télen is esik, kedves gyermekim, két szép félünnep, egyedül ama csodák s jelek emlékének szentelve, melyeket Isten apáinknak mutatott, és hálául az Ő nagy nevének dicsőítésére rendelve. Ezeknek nevei: Chanuka, (templom-fölzentelési ünnep) és Purim (sors ünnepe).

Chanuka-est.

Isten házában, a család körében
Üljünk-mint jámbor ősapáink régen
Örömünnepet, áldozatra készen. —
Ég a lámpa, s oly tiszta fénye;
Gyermekek! tekintsetek feléje
S mondjatok dalt hüség Istenének.

A Hasmonäusok korában egy hatalmas ellenség támadt föl Izráel ellen, azt Istentől, az Egyetlenegytől eltéritendő. De Isten, végtelen irgalmában segélyt küldött a szükségben; az erőseket a gyöngék kezébe, az istenteleneket az istenfélők kezébe adá, és nagy szent nevet szerzett magának a világban és Isráel népét üdves megváltásban részesíté, mely még mai napig is emlékezetben maradt. A Chanuka-napok Kislev 25. (november-vagy decemberben.) kezdődnek és nyolcz napig tartanak, Ekkor énekel Izráel: Dicsértessék Isten neve most s örökké. Adjatok hálát az Urnak, mert kegyelmes, örökké tart kegyelme.

Purim. Adorhó 14. s 15. (martiusban) Kegyes alamizsnát adtok a szegényeknek, éz szerfölötti örömetekben egymásnak ajándékokat.

A Purim-napok a kedves gyönyör napjai, mert sok száz év előtt a

gonosz Haman ki akarta irtani a zsidókat, ifjut s öreget, gyermekeket s asszonyokat, valamenyit egy nap alatt, melyre a sors esett, vagyonukat pedig prédára bocsátani; ekkor Isten, az Irgalmas, meghiusítá az istentelenek terveit, elhárítá a zsidókról a szerencsétlenséget, bánatukat örömmé s szükségüket vígsággá változtatta. Ezért nagy hálaünnepet tartottak, és föltették magukban, hogy sem ők sem utódaik a Purim-napokról soha meg nem feledkeznek, hanem évenkint unokáiknál, minden nemzedéküknél, minden országban s városban megtartandják.

Nem alszik és nem szendereg Izráel védője.

Purim bú vagy bánat érjen,
Isten hordoz hü szivében,
Csak Ő tudja, mi kell néked,
Szeme mindig kisér téged. —

Intelmek s Enekek.

Isten nevében.

Isten nevében kezdem el; ő segéljen kegyelmével. Ha ő segít, mi sem nehéz; ha ő elhagy, erőnk elvész. Azért legjobb e föltétel: Isten nevében kezdem el!

Reggel.

Istenem, az éj elrepült, testem lelkem ép és derült; őrizz meg engem e napon, hogy ne legyen semmi bajom.

Mennynek Ura, ismét egy új nap virrada; segíts, kérlek, hogy jó gyermeked legyek ma; hogy mindenkit békén hagyjak, jámbor legyek, szót fogadjak, hogy szülőim örömére válhassam most és jövőre.

Az éj sötétsége elmúlt, lelkem vidám örömre gyúlt. Fényesség Istene, neked mit adjon szegény gyermeked, mint szívbeli köszönetet, meghálálni jótétedet? Jámbor lenni vágyok, hogy karod megoltalmazzon, s mindig vidámra viraszszon.

Álmomból nyugton ébredek, s hozzád, Isten, föltekintek, Jóságod álmaim fölött atyai gonddal őrködött. Őrizz nappal is engemet, hogy baj ne érje éltemet. E világon a mig leszek, mindent tetszésedre teszek.

Estve.

Isten, ki megőriztél ma, vigyázz reám ez éjszaka. Kicsit, nagyot zársz gondodba, bátran fekszem hát ágyamba.

Én Istenem, te oly jó vagy, mindnyájunkra gondod oly nagy, mindent meglátsz őrszemeddel, el ne hagyj engem ez éjjel. Mindenlátó szemed előtt rajtam gonosz nem vesz erőt.

Kicsi vagyok s erőtelen, jó Istenem, te légy velem. Úgy nem félek, ha sötét van, hogy valami esik rajtam. Jól aluszom, miglen holnap parancsodra fölkel a nap.

Tanulás előtt.

Isten, bölcseséged minket itt e földön munkára szánt; azt akarod, hogy mindnyájan viszontag segítsük egymást. Adj nekünk tanulni való erőt, s hogy parancsod szerint tegyünk, adj kegyelmet.

Ki ifjanta rest nem maradt, vén korában hasznot arat. Ha a fiatal ugy nem tesz mint kellene, reménye vesz. Szorgalomért égi boldogság a bér. A mely idő elmult, az vissza nem tér.

Iskola után.

Jó Isten, a bölcs oktatás idejének vége lett; váljék hasznunkra, s tégedet érjen érte tisztelet.

Ki napközben nem henyéle, sőt a munkát kereste, annak mily nyugodt a szive, s mily gyönyörü az este!

Az késő vén korában is örűl ifjuságának, s az üdvösség reményével néz feléje sírjának.

Asztal előtt.

1. Mennynek Ura! adakozó kezedből él itt minden: ma is ételt, italt nekünk te jóságod ad ingyen.

Áldj meg minket s ez eledelt! adj oly elégedő szivet, mely szegénynek adni szeret.

2. Van itt kenyér, van itt leves, és sok szegény milyen ehes. Én elégült és ép vagyok, s bajban, sebben hány nyavalyog! Oh jó Isten, hála neked, hogy közöttünk nincsen beteg. Oh jó Isten megáldassál, hogy kenyeret s levest adál.

Mi neked nem adhatunk mást, mint dicsérést, magasztalást, mi csak egyet áldozhatunk, szivünk ez egy áldozatunk.

Asztal után.

1. Mennynek Atyja, elégségig használtuk jótétedet. Hála neked jóságodért, mely mindennap ér minket.

Benned bízva megigérjük, hogy hív szolgáid leszünk, hogy majd a szent vacsorán is vendégeid lehessünk.

2. Mindyájan jól vagyunk lakva, mert Isten minket jól tarta. Marad itt még kenyér, leves, jőjön hát ide, ki ehes.

Te beteg nő, te szegény vak, s mind kik nem dolgozhatnak, utas a ki küzd éhséggel, jőjön, van itt ital, étel.

Oh Isten, te áldó kezed szegényekre is földteszed, hogy nevedre mindenki hálát mondjon örökké.

Gyermek, jegyezd meg ezeket!

Ha iskolába érkezel, az ajtót csendesen nyisd föl, és illendőképen menj be tanítódnak örömére. Szájad nyílván köszöntésre, add másoknak értésére, hogy most be oly gyermek lépett, a ki már tud becsületet.

Kezed legyen összetéve, szemed Istenhez emelve, s szívből jőjön imádságod; foganatját csak igy látod.

Tanulni jősz iskolába, ne töltsd az időt hiába; ne csacsogj, se ne tekintgess, csendesen ülj s légy figyelmes; miket tanítód mond s mutat, jól megjegyezd mindazokat; s ha kérdez, felelj okosan, bátran de alázatosan.

Tégy mindent saját helyére, hogy ha kell, ott legyen kézre. Igy nem romlik s tisztán marad. A jó rendből sok jó fakad.

Ha szükséges lesz kimenned, kérned illik engedelmet. A szükség nélkül kijáró mutatja, hogy rest tanuló.

A mit tanítód mond, azt tedd; a mit megtilt, azt kerüljed. Neki engedelmeskedned legelső kötelességed. A ki rosz és engedetlen, jó szóra is érdemetlen.

Mindenkor igazat beszélj, s ha bántanak is érte, ne félj. Ha igazat szólsz, az Isten megsegít bajos ügyedben. A hazudság olcsó kenyér, vele veszt az is, a ki nyer.

A mi czivódásra vezet, távol legyen mindig tőled; és ha mások összevesznek, tedd meg, hogy kibéküljenek.

Ha másokkal szivességet tehetsz, nyomban s örömest tedd, majd azt mondják: „ez jó gyerek“ s rajtad ők is segítenek.

Iskolából hazajövet köszöntsd szépen szüleidet; nyájas légy testvéreiddel, ugy szeretnek téged, hidd el.

Otthon jól viseld magadat. Kiki a mint vet ugy arat. A mit atyád anyád akar, azt siess megtenni hamar; ne kérdezd, hogy „miért“ s minek? Ők javadra törekszenek!

Tartalom.

(A tanító számárá.)

I. Rész. Vezérfonal a szemléltető oktatásra.

Lap.

Szemléleti tárgyak.

A tánító előbb hogysem az olvasni tanításhoz fogjon, az itt fölhozott és más hasonló szemléleti tárgyakkal foglalkodtassa tanítványait. A gyermekek körébe esők itt első helyen vannak megnevezve. Szemléltesse és neveztesse meg őket általok, és beszélgessen velök felőlök egyszerü szemléltető modorban. Mi a tárgy neve? Milyen alakja (formája), szine ván? miből van? melyek a részei? hány része van, mire-való? vagy mit cselekszik? hány ilyen tárgy van? hasznos-e? szükséges-e? hasznosabb, szükségesebb-e amannál? Ezen és hasonló kérdések fonálul szolgálnak a beszélgetésre.

Ezen eljárásra vezérül vehetők a 38—46 számok alatti olvasási gyakorlatok.

Ezen eljárásnak (tanítási kezdetnek) czélja a gyermekben figyelmet, bizalmat és bátorságot

Lap.

ébreszteni. Legyen alkalma a szóban levő tárgyakról gondolkoznia és gondolkozó tehetségén örvendeznie. A gyermek hangosan és érthetően beszéljen, és ismételjen minden kérdést valamint minden feleletet is, miután azt a tanító kijavította és érthetően (tiszta kiejtéssel!) előmondotta.

Az első 10. szám alatti szemléleti tárgyakon igy átesvén, az olvasni tanításhoz foghatni az 1. lapon, mely-közben a szemlélési és beszélési gyakorlatokat szakadatlanul kell folytatni. Ha a gyermek az olvasásban (46—49) lapig jutott, neveit azon tárgyaknak, melyekről már egyetmást mondani tud, újra föl lehet venni, és az oktatást szellemképzőleg ismételni.

II. Rész. Olvasni-tanitás.

(A betűk oly rendben következnek egymás után, a mint azokat az egyszerü vonalok megismertetése után legkönnyebb utánképezni, rajzolni; és ez azért van, hogy a tanító az írni-tanítást az olvasni-tanítással összeköthesse. Különben pedig e könyvet mind a hangoztatási, mind a betüfoglalási (syllabisatiói) módszerben egyaránt használhatni, mire az értelmes tanítót figyelmeztetni sem szükséges.)

A magánhángzók és betűik begyakorlása.

A mássalhangzók és betűik begyakorlása.

III. Rész. Olvasmányok.

Nyomatott Gorischek Károlynál, Bécsben.

